

17. Держком. статистики України. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.ukrstat.gov.ua>.
18. Національний банк України. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.bank.gov.ua>.
19. The Global Competitiveness Report 2012-2013: Full Data Edition. – Geneva : World Economic Forum, 2012. – Pp. 15. [Electronic resource]. – Mode of access <http://www3.weforum.org/docs/WEF>.
20. Кірхнер Р. До стійкої валютної політики, яка підтримує зростання в Україні / Р. Кірхнер, Р. Джуччі, В. Кравчук. – Берлін і Київ, 2012. – 19 с. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.ier.com.ua/files/publications>.

Макогин З.Я. Влияние динамики обменного курса на экономическое развитие регионов Украины

Рассмотрены теоретические аспекты влияния обменного курса на основные макроэкономические показатели. С помощью эмпирического анализа определено влияние изменения динамики обменного курса на экономический рост регионов Украины (Киевской, Львовской и Запорожской областей). Согласно полученным результатам, девальвация обменного курса во всех трех областях приводит к уменьшению валового регионального продукта, а приток инвестиций способствует его росту. Девальвация наиболее существенно сказалась на падении ВРП Львовской области, а приток иностранных инвестиций наиболее ощутимо способствовал экономическому росту Киевской области.

Ключевые слова: обменный курс, девальвация, экономический рост, регион, инвестиции, торговый баланс.

Макогин Z.Y. The Influence of Exchange Rate Dynamics on Economic Growth of Ukrainian Regions

The theoretical aspects of exchange rate influence on basic macroeconomic indicators are considered. The influence of exchange rate dynamics on economic growth of Ukrainian regions (Kyiv, L'viv and Zaporizhzhya regions) is investigated by means of empiric analysis. According to the empirical results, the exchange rate devaluation in three regions leads to decreasing in regional output, and the capital inflows lead to its increase. The most substantially devaluation affected on output falling in L'viv region, and the most perceptibly foreign investment inflows are proved to lead to output growing in Kyiv region.

Key words: exchange rate, devaluation, economic growth, region, investment, trade balance.

УДК 338:658

*Ст. викл. Т.О. Петрушка, канд. екон. наук;
доц. А.В. Симак, канд. екон. наук; доц. І.З. Крет, канд. екон. наук –
НУ "Львівська політехніка"*

ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОГРЕСИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СИСТЕМІ ЧИННИКІВ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРОМИСЛОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

Запропоновано послідовність встановлення переліку основних чинників, які обумовлюють рівень конкурентних переваг промислової продукції. Проведено групування чинників конкурентоспроможності підприємства за певним видом його продукції на даному ринку її збуту. Здійснено поділ цих чинників на дві групи: чинники внутрішнього середовища підприємства (внутрішні чинники, що впливають на рівень конкурентоспроможності даного виду продукції; чинники, що визначають можливість підприємства увійти на ринок збуту та доцільність такого входження; чинники, що характеризують можливість підприємства задовольнити у повному обсязі потребу споживачів у даній продукції; інші чинники) та чинники зовнішнього середовища підприємства. Наведено критерій вибору найбільш конкурентоспроможного виду продукції з декількох її різновидів, що відрізняються технологічним способом її виробництва.

Ключові слова: промислова продукція, конкурентоспроможність, чинники, технологія, технологічне оновлення, конкурентні переваги, критерій вибору.

Постановка проблеми. Кризовий стан, у якому перебуває тепер економіка України, зумовлений багатьма причинами, серед яких одне з центральних місць належить низькому рівню конкурентоспроможності продукції вітчизняних підприємств, насамперед підприємств промисловості.

Специфіка конкурентних переваг суб'єктів господарювання полягає у тому, що їх наявність (або відсутність) повною мірою проявляється тоді, коли зовнішні умови функціонування підприємств, зокрема кон'юнктура ринків збуту їх продукції, істотно погіршуються. Саме така ситуація виникла в останні роки в промисловості України внаслідок зниження попиту на види вітчизняної промислової продукції на світовому і внутрішньому ринках та зростання кількості потенційних конкурентів з одночасним нарощуванням їх виробничих потужностей. У цих умовах багато вітчизняних промислових підприємств, передусім тих, що здійснюють експортну діяльність, виявилися не достатньо підготовленими до негативних змін у їх зовнішньому середовищі, що закономірно спричинило скорочення обсягів промислової продукції.

Оскільки рівень конкурентоспроможності будь-якої продукції визначається насамперед її споживчими властивостями та витратами на її виготовлення, то підвищення цього рівня потребуватиме активізації тих чинників, які зумовлюють зростання якості та зниження питомих витрат на здійснення виробничого процесу. Серед таких чинників провідне місце належить технологічному оновленню виробництва, яке відображається у впровадженні на підприємствах прогресивних технологічних процесів. Проте таке впровадження потребує зазвичай істотних інвестиційних витрат, що обумовлює необхідність попереднього оцінювання економічної ефективності заходів з переходу промислових підприємств на нові технології виготовлення продукції та аналізування впливу результатів реалізації цих заходів на рівень конкурентних переваг промислових підприємств.

Стан розроблення проблеми. У сучасній науковій літературі з проблем оцінювання та управління конкурентоспроможністю підприємств наводяться різні способи групування чинників конкурентоспроможності. Так, у праці [1, с. 231-232] їх поділяють на три основні групи: техніко-економічні, комерційні та нормативно-правові. У роботі [2, с. 50-51] до інструментів здобуття підприємствами тривалих конкурентних переваг віднесено: управління якістю, дослідження потреб клієнтів, управління виробничими процесами та процесами трансферу, а також інноваційність. Заслугове на увагу також ієрархія факторів конкурентоспроможності компанії, яка застосовується у системі японського менеджменту та містить рівні, що відповідно характеризуються: часткою компанії на ринку, здатністю до розвитку, виробничими і збутовими потужностями, обраною ринково-продуктовою стратегією, здатністю вищого керівництва компанії ухвалювати ефективні рішення, підсумками функціонування компанії в попередньому періоді [3, с. 229-231]. Проте більшість науковців, які вивчають питання управління конкурентоспроможністю підприємств, недостатню увагу приділяють дослідженню взаємозв'язку між рівнем конкурентоспроможності продукції та ефективністю застосовуваних технологій. Як справедливо зазначається у [4, с. 214], необхідним є своєчасне перекидання застарілих конкурентних переваг і тих, що перебувають на стадії спаду, новими, більш ефективними та стійкими. Стосовно

управління технологічним розвитком підприємства це твердження постулює потребу в своєчасній заміні застарілих технологій новими та більш прогресивними. При цьому важливо враховувати факт існування за більшістю видів продукції альтернативних технологій її виготовлення, що зумовлює потребу у виборі найкращого їх варіанта [5, с. 51-52]. Основним критерієм такого вибору потрібно вважати максимум чистої теперішньої вартості сподіваного грошового потоку від впровадження нового технологічного процесу [6, с. 25-29]. Разом з тим, розрахунок показника чистої теперішньої вартості проектів є достатньо складним процесом, результат якого у більшості випадків має наближений характер. Тому в деяких випадках, зокрема під час оцінювання короткотермінових результатів впровадження на підприємствах ресурсозберігаючих видів техніки та технологій, доцільно застосовувати часткові показники вибору їх варіантів, зокрема показник питомих приведених витрат, який є сумою питомих поточних витрат на виготовлення цього виду продукції та добутку її питомої капіталомісткості на норматив прибутковості інвестицій [7, с. 20-21; 8, с. 304-305].

Мета дослідження полягає у побудові системи чинників, які зумовлюють рівень конкурентоспроможності промислової продукції, та встановленні можливостей підвищення цього рівня завдяки впливу на ті чинники, які визначаються застосовуваними на підприємствах технологічними процесами виготовлення продукції.

Основний матеріал дослідження. Управління конкурентоспроможністю промислової продукції потребує насамперед встановлення переліку основних чинників, які обумовлюють рівень її конкурентних переваг. З цієї метою доцільно виконати таку послідовність дій:

- 1) встановлення узагальненого показника рівня конкурентоспроможності продукції. Таким показником може виступати результат зіставлення фактичної прибутковості інвестицій у виготовлення певної продукції деяким її виробником та максимальної на даному ринку прибутковості інвестицій у виробництво цієї ж продукції (або певного її різновиду, що відрізняється рівнем споживчих властивостей);
- 2) визначення попереднього переліку показників-чинників, що впливають на значення обраного на попередньому етапі узагальненого показника рівня конкурентоспроможності продукції;
- 3) відбір показників-чинників, сукупність значень яких повною мірою визначає величину узагальненого показника рівня конкурентоспроможності продукції;
- 4) відсіювання показників-чинників, що мають дублюючий один відносно іншого характер. За таких умов визначається необхідний та достатній перелік чинників конкурентоспроможності продукції;
- 5) встановлення можливого взаємного впливу деяких чинників конкурентоспроможності продукції.

Водночас, якщо на ринку існує декілька видів певної продукції, що характеризуються різним рівнем споживчих властивостей, ціна одиниці цього виду продукції буде функцією двох показників – ціни одиниці продукції базового рівня якості та рівня споживчих властивостей цієї продукції відносно продукції базового рівня якості. При цьому як продукція базового рівня якості може бути об-

раний будь-який її вид, що представлений на цьому товарному ринку. У подальшому будемо приймати як такий вид продукції той її вид, для якого досягається максимальна на даному ринку прибутковість інвестицій у її виробництво та реалізацію. Тоді відносний рівень конкурентоспроможності певного виду даної продукції доцільно визначати за такою формулою:

$$P_{КП} = P_{ОП} : P_{ОП \max} , \quad (1)$$

де: $P_{КП}$ – відносний рівень конкурентоспроможності певного виду даної продукції, частка одиниці; $P_{ОП}$ – рівень прибутковості інвестицій у виготовлення та реалізацію одиниці даного виду продукції, частка одиниці; $P_{ОП \max}$ – рівень прибутковості інвестицій у виготовлення та реалізацію одиниці того виду даної продукції, для якого він є максимальним серед усіх видів аналогічної продукції на даному товарному ринку, частка одиниці.

При цьому рівень прибутковості інвестицій у виготовлення та реалізацію одиниці даного виду продукції може бути обчисленим за такою формулою:

$$P_{ОП} = (C_{ОП} - C_{ОП}) : K_{ОП} , \quad (2)$$

де: $C_{ОП}$ – ціна одиниці даного виду продукції без непрямих податків, грн; $C_{ОП}$ – собівартість одиниці даного виду продукції за всією сукупністю операційних витрат на її виготовлення та збут, грн; $K_{ОП}$ – питома капіталомісткість даного виду продукції, грн.

Отже, за цих умов показниками-чинниками рівня конкурентоспроможності певного виду продукції будуть такі параметри:

- ціна одиниці продукції базового рівня якості, за якого прибутковість інвестицій у її виробництво та реалізацію є найвищою серед усіх видів даної продукції на певному товарному ринку;
- собівартість одиниці продукції даного її виду та того її різновиду, за яким прибутковість інвестицій у виробництво та реалізацію є найвищою серед усіх видів даної продукції на певному товарному ринку;
- питома капіталомісткість продукції даного її виду та того її різновиду, за яким прибутковість інвестицій у виробництво та реалізацію є найвищою серед усіх видів даної продукції на певному товарному ринку;
- рівень якості продукції даного її виду та того її різновиду, за яким прибутковість інвестицій у виробництво та реалізацію є найвищою серед усіх видів даної продукції на певному товарному ринку.

Поданий перелік показників-чинників рівня конкурентоспроможності певного виду продукції потрібно вважати вичерпним та таким, що не містить взаємодублюючих параметрів, оскільки володіння інформацією про кількісні значення цих показників-чинників є необхідною та достатньою умовою для обчислення відносного рівня конкурентоспроможності певного виду даної продукції, що розраховується за формулою (1).

Реалізація запропонованого підходу до оцінювання відносного рівня конкурентоспроможності продукції дає змогу зробити такі висновки:

- 1) у випадку, коли в перелік чинників конкурентоспроможності продукції включається рівень її якості (за даним варіантом продукції та її базовим варіантом), показником-чинником конкурентоспроможності виступає лише ціна на продукцію базового варіанта її якості. Інакше кажучи, за таких умов по-

казник ціни за даним варіантом продукції буде зайвим у переліку чинників її конкурентоспроможності;

- 2) на відносний рівень конкурентоспроможності продукції істотно впливає її питома капіталомісткість. Ця обставина необґрунтовано знаходиться поза полем зору дослідників питання оцінювання рівня конкурентоспроможності підприємства та його продукції;
- 3) показники собівартості та питомої капіталомісткості продукції подвійно впливають на відносний рівень конкурентоспроможності продукції: безпосередній та відносний (через рівень її споживчих властивостей).

Окрім терміна "конкурентоспроможність певного виду продукції", доцільно розглянути поняття конкурентоспроможності підприємства за певним видом його продукції на даному ринку її збуту, який потрібно тлумачити як здатність суб'єкта господарювання увійти на цей ринок та отримати внаслідок такого входження достатньо високий рівень відносних та (або) абсолютних фінансових результатів його діяльності. За таких умов чинники, що впливають на рівень такої здатності, можуть бути поділені на дві групи, а саме:

- 1) чинники внутрішнього середовища підприємства, які визначають рівень його конкурентних можливостей. Водночас, ці чинники включають три їх підгрупи, а саме: внутрішні чинники, що впливають на рівень конкурентоспроможності даного виду продукції підприємства (вичерпний перелік усіх чинників конкурентоспроможності продукції було вже подано вище); чинники, що визначають можливості підприємства увійти на даний ринок збуту та обумовлюють доцільність такого входження (наявність можливостей транспортування продукції, існування у підприємства каналів її збуту тощо); чинники, що характеризують можливості підприємства задовольнити у повному обсязі потребу споживачів у даному виді продукції (рівень виробничих потужностей та наявних ресурсів підприємства, його фінансовий стан тощо); інші чинники (якість менеджменту на підприємстві, рівень його виробничого досвіду, імідж тощо);
- 2) чинники зовнішнього середовища підприємства, які впливають на рівень його конкурентних можливостей щодо збуту певного виду продукції на певному товарному ринку. Водночас, ці чинники можуть бути поділені на дві підгрупи, а саме:
  - макроекономічні чинники, які визначають міру привабливості входження підприємства на даний ринок збуту за допомогою різноманітних важелів, які формуються та впроваджуються певними суб'єктами управління господарської діяльності (насамперед органами державної та місцевої влади), що не є безпосередніми учасниками процесів, які відбуваються на цьому ринку. Зокрема до макроекономічних чинників, що впливають на рівень поточної конкурентоспроможності підприємства за певним видом його продукції на даному ринку її збуту потрібно віднести розмір податкових ставок, податкових пільг та параметрів інших елементів податкової системи, що діють на даному ринку;
  - мікроекономічні чинники, що описують поведінку, можливості та уподобання безпосередніх учасників процесів, які відбуваються на даному ринку. Ці чинники можуть бути поділені на дві підгрупи, а саме:
    - чинники, які характеризують параметри попиту на певний вид продукції на даному товарному ринку. До основних таких чинників потрібно віднести специфікацію (тобто математичний вигляд аналітичного виразу) функції, що характеризує співвідно-

шення між сукупним обсягом реалізації даної продукції на даному ринку всіма її виробниками та ціною, яку погодяться сплатити споживачі за одиницю цієї продукції, за різного рівня її якості, а також набір числових значень параметрів такої функції;

- чинники, які характеризують рівень конкуренції на даному ринку, зокрема кількість підприємств-конкурентів (фактична та потенційно можлива), та внутрішні конкурентні переваги кожного з цих підприємств.

Повертаючись до наведеного вище переліку показників-чинників рівня конкурентоспроможності певного виду продукції, необхідно відзначити, що переважна більшість їх безпосередньо визначається застосовуваними на підприємстві технологічними процесами. В умовах ринкової рівноваги ціна одиниці продукції дорівнює величині питомих приведених витрат на її виробництво. Відповідно, якщо існує декілька альтернативних варіантів технології виготовлення одного і того самого виду продукції, то найкращим (найбільш конкурентоспроможним) варіантом технологічного процесу буде той, за якого питомі приведені витрати будуть найменшими (оскільки за таких умов сукупні за всіма підприємствами натуральні обсяги виготовлення даної продукції будуть максимальними).

Разом з тим, критерій мінімуму питомих приведених витрат не враховує чинник якості продукції. З огляду на це, використовувати цей критерій некоректно, якщо за різними варіантами технології якість продукції відрізняється. При цьому варто враховувати, що зростання якості продукції в більшості випадків підвищує її привабливість у споживачів та, відповідно, обумовлює зростання її ціни.

Припустимо існування функції, що описує залежність ціни від натурального обсягу пропозиції того різновиду даної продукції, який характеризується найнижчим (базовим) рівнем її якості. Підвищення якості призводить до трансформації цієї функції, передусім до зростання її значень для кожного натурального обсягу пропозиції продукції. Форма такої трансформації може бути різною (залежно від реакції споживачів продукції). Зокрема досить часто вона відбувається шляхом додавання до кожного значення описаної вище функції постійної величини. За таких умов критерій вибору найбільш конкурентоспроможного виду певної продукції з декількох її різновидів, що відрізняються технологічним способом її виробництва, буде мати такий вигляд:

$$c_i + k_i \cdot E_n - \Delta C_i \rightarrow \min, i = \overline{1, n}, \quad (3)$$

де: c_i , k_i – собівартість та капіталомісткість одиниці продукції, що відповідають i -му варіанту технології її виробництва, грн; E_n – норматив прибутковості інвестицій у частках одиниці; ΔC_i – приріст ціни одиниці продукції базового рівня якості при переході до виробництва і реалізації продукції більш високого рівня якості, що передбачають використання i -го варіанта технології її виготовлення, грн.

Таким чином, якщо сьогодні підприємство дану продукцію ще не виготовляє, то воно повинно обрати найкращий варіант технології за критерієм (3). Якщо ж на поточний момент часу підприємство таку продукцію вже виготовляє, то алгоритм вироблення інвестиційного рішення буде таким:

- 1) за критерієм (3) обирається найкращий варіант технології (та, відповідно, найкращий різновид продукції). Якщо підприємство використовує саме цей варіант технологічного процесу, то розглядається можливість розширення натуральних обсягів виробництва та збуту продукції з метою максимізації величини прибутку;

- 2) якщо підприємство не використовує найкращий варіант технології, то оцінюється доцільність заміщення наявної технології новою. Для цього сума прибутку та амортизаційних відрахувань (у частині тих основних засобів, що підлягають заміні) на одиницю продукцію за старим (наявним) варіантом технології повинна буде меншою за питомий прибуток за обраним на попередньому етапі найкращим варіантом технології;
- 3) якщо заміщення старої технології на нову виявиться доцільним, то за критерієм максимуму прибутку обчислюються оптимальні натуральні обсяги виробництва продукції з використанням найкращого варіанта технології. Якщо ж заміна технології виявиться недоцільною, то з використанням цього ж критерію встановлюється оптимальна натуральна величина додаткового виготовлення підприємством продукції за допомогою найкращого варіанта технології (тобто розглядається можливість одночасного використання двох технологій виготовлення даної продукції).

При цьому умову, за якої підприємству доцільно заміщувати одну технологією іншою і, цим самим, підвищувати рівень конкурентоспроможності своєї продукції, можна формалізувати у вигляді такої нерівності:

$$C - c_n - k_n \times E_n + \Delta C > C - c_{ca}, \quad (4)$$

або

$$\frac{c_{ca} - c_n + \Delta C}{k_n} > E_n, \quad (5)$$

де: C – ціна одиниці продукції, що виготовляється з використанням старої технології, грн; c_n , k_n – собівартість та капіталомісткість одиниці продукції, які відповідають новій (найбільш конкурентоспроможній) технології її виробництва, грн; ΔC – приріст ціни одиниці продукції при переході на її виготовлення з використанням нової технології, грн; c_{ca} – собівартість одиниці продукції без амортизаційних відрахувань за старою (наявною) технологією, грн.

Висновки та перспективи подальших досліджень:

1. До показників-чинників рівня конкурентоспроможності певного виду промислової продукції потрібно віднести: ціну одиниці продукції базового рівня якості, за якого прибутковість інвестицій у її виробництво та реалізацію є найвищою серед усіх видів даної продукції на певному товарному ринку; собівартість одиниці продукції даного та базового її видів; питому капіталомісткість продукції даного та базового її видів; рівень якості продукції даного та базового її видів.
2. Під конкурентоспроможністю промислового підприємства за певним видом його продукції на даному ринку її збуту варто розуміти здатність суб'єкта господарювання увійти на цей ринок та отримати внаслідок такого входження достатньо високий рівень відносних та (або) абсолютних фінансових результатів його діяльності. За цих умов чинники, що впливають на рівень такої здатності, можуть бути поділені на дві групи, а саме: чинники внутрішнього середовища підприємства, які визначають рівень його конкурентних можливостей (внутрішні чинники, що впливають на рівень конкурентоспроможності даного виду продукції підприємства; чинники, що визначають можливість підприємства увійти на даний ринок збуту та доцільність та-

кого входження; чинники, що характеризують можливості підприємства задовольнити у повному обсязі потребу споживачів у даному виді продукції; інші чинники) та чинники зовнішнього середовища підприємства, які впливають на рівень його конкурентних можливостей щодо збуту певного виду продукції на певному товарному ринку.

3. Оцінювання рівня конкурентоспроможності продукції промислового підприємства повинно обов'язково враховувати фактори його технологічного розвитку, насамперед рівень якості, собівартість та питому капіталомісткість продукції. Запропонований підхід до такого оцінювання дає змогу вдосконалити процес вибору найбільш конкурентоспроможного варіанта технології виготовлення продукції за умови, що ці варіанти відрізняються трьома переліченими параметрами.
4. Подальше дослідження розглянутих питань повинно передбачати побудову динамічних моделей, які описують зміну рівня конкурентоспроможності продукції у часі.

Література

1. Клименко С.М. Управление конкурентоспособности предприятия : навч. посібн. / С.М. Клименко та ін. – К. : Вид-во КНЕУ, 2006. – 527 с.
2. Кубрак Н.Р. Потенціал еластичності у формуванні конкурентоспроможності промислових підприємств : монографія / Н.Р. Кубрак, С.В. Крикавський, Н.С. Косар. – Львів : Вид-во НУ "Львівська політехніка", 2013. – 204 с.
3. Коно Т. Стратегия и структура японских предприятий : пер. с англ. / Т. Коно. – М. : Изд-во "Прогресс", 1987. – 384 с.
4. Чумак Л.Ф. Основні аспекти управління конкурентоспроможністю підприємства / Л.Ф. Чумак, Л.В. Гаркава // Бізнес Інформ : міжнар. наук. екон. журнал. – 2013. – № 1. – С. 212-215.
5. Просторові аспекти конкуренції технологій : монографія / Ю.І. Стадницький, О.Е. Товкан, А.В. Симак, Л.В. Коваль. – Хмельницький : Вид-во ХНУ, 2009. – 95 с.
6. Економічний вибір оптимальних технологій: мікро- та макроекономічні аспекти : монографія / Ю. Стадницький, А. Загородній, О. Капітанець, О. Товкан. – Львів : Вид-во ЗУКЦ, 2006. – 320 с.
7. Гришко В.А. Показники та методи оцінювання інноваційного потенціалу машинобудівних підприємств / В.А. Гришко // Схід. Аналітично-інформаційний журнал. – Донецьк : Вид-во "Український культурологічний центр". – 2010. – № 7(107). – С. 18-21.
8. Колешук О.Я. Обґрунтування критерію прийняття оптимальних рішень щодо оновлення основних засобів машинобудівних підприємств / О.Я. Колешук // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2010. – № 20.1. – С. 302-308.

Петрушка Т.А., Сымак А.В., Крет И.З. Внедрение прогрессивных технологий в системе факторов повышения конкурентоспособности промышленной продукции

Предложена последовательность установления перечня основных факторов, которые обуславливают уровень конкурентных преимуществ промышленной продукции. Проведено группирование факторов конкурентоспособности предприятия по определенному виду его продукции на данном рынке ее сбыта. Осуществлено разделение этих факторов на две группы: факторы внутренней среды предприятия (внутренние факторы, влияющие на уровень конкурентоспособности данного вида продукции; факторы, определяющие возможности предприятия войти на рынок сбыта и целесообразность такого вхождения; факторы, характеризующие возможности предприятия удовлетворить в полном объеме потребность потребителей в данной продукции, другие факторы) и факторы внешней среды предприятия. Приведен критерий выбора наиболее конкурентоспособного вида продукции из нескольких ее разновидностей, которые отличаются технологическим способом ее производства.

Ключевые слова: промышленная продукция, конкурентоспособность, факторы, технология, технологическое обновление, конкурентные преимущества, критерий выбора.

Petrushka T.A., Symak A.V., Kret I.Z. The Introduction of Advanced Technologies in the System of Factors Increasing Industrial Products Competitiveness

The sequence of the establishment of the list of the main factors determining the level of competitive advantages of industrial products is represented. Grouping enterprise competitiveness factors for a particular type of its products in the certain market is conducted. These factors are suggested dividing into two groups, namely internal environment factors (internal factors affecting the level of competitiveness of these products, the factors that determine the capacity of the enterprise to enter a market and feasibility of such an occurrence, the factors that characterize the capacity of the enterprise to meet the full consumer needs in this product, and other factors) and environmental factors of the company. A criterion for selection of the most competitive products of several types, which differ according to a technological mode of production, is provided.

Key words: industrial products, competitive, factors, technology, technological innovation, competitive advantages, selection criterion.

УДК 338.1:69

Доц. О.М. Рудницька, канд. екон. наук;
магістрант О.О. Петльована – НУ "Львівська політехніка"

УДОСКОНАЛЕННЯ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Досліджено економічну сутність поняття "виробничо-господарська діяльність підприємства" та проаналізовано різні наукові підходи до трактування терміна. Розглянуто стан будівельної галузі України за останні роки та динаміку розвитку будівельних підприємств. Здійснено аналіз основних причин збиткової діяльності будівельних підприємств. Досліджено ефективність виробничо-господарської діяльності та її місце в механізмі управління підприємством. Запропоновано шляхи та напрями покращення й удосконалення виробничо-господарської діяльності будівельних підприємств.

Ключові слова: виробничо-господарська діяльність, будівельне підприємство, удосконалення, рентабельність, збитковість, ефективність, дохід.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. У сучасних ринкових умовах, нестабільному економічному середовищі та посиленій конкуренції, виробничо-господарська діяльність будь-якого підприємства щодня супроводжується розробкою та ухваленням ряду управлінських рішень, від ефективності яких залежить подальша діяльність підприємства, його прибутковість. Інновації у виробництві та технологіях, коливання ринкового попиту й кон'юнктури, зміни в державному регулюванні економіки, низький рівень маркетингових досліджень ринку збуту будівельної продукції, необхідність реконструкції і технічного переозброєння виробництва, постійний дефіцит фінансових коштів обумовлюють складність розвитку сучасного будівельного підприємства. Діяльність будівельної фірми, потрібно спрямовувати на всебічне задоволення потреб споживачів. З огляду на це, удосконалення виробничо-господарської діяльності будівельних підприємств є об'єктивною необхідністю, важливою умовою стабільного розвитку в період формування ринкових відносин.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблемі ефективності та удосконалення виробничо-господарської діяльності будівельних підприємств приділено значну увагу вчених, що об'єктивно відображають тенденції розвитку ринкових

механізмів, систему господарювання, розвитку галузі та економіки, а також цілі, що переслідуються суб'єктами господарювання в ході здійснення основної діяльності. Теоретичні основи виробничо-господарської діяльності та напрями її удосконалення досліджено в роботах вчених та економістів: О. Кузьміна, Д. Волкова, А. Жукова, А. Ващенко, Н. Ширяєвої, М. Рега, О. Кононова, В. Конашука, Ю. Примуша, С. Федорій та ін.

Актуальність теми. Проблема покращення та удосконалення виробничо-господарської діяльності суб'єктів господарювання завжди посідала важливе місце серед актуальних проблем економічної науки. Аналізування виробничо-господарської діяльності підприємства дає змогу розкрити причини відхилення від запланованих показників, виявити недоліки, визначити напрями подальшого покращення роботи підприємства. Ефективне функціонування будь-якого підприємства неможливе без якісного управління виробничо-господарською діяльністю. Саме тому вивчення виробничо-господарської діяльності та пошук шляхів удосконалення є надзвичайно актуальним і практично значущим.

Метою роботи є з'ясування сутності виробничо-господарської діяльності підприємств, дослідження ефективності основної діяльності будівельних організацій, а також визначення шляхів збільшення рівня їх доходів та пошук напрямів удосконалення виробничо-господарської діяльності будівельних підприємств. А вже покращення виробничо-господарської діяльності, підвищення рівня прибутковості та фінансової стійкості підприємства сприятиме ширшому залученню інвесторів, кредиторів, постачальників та інших клієнтів.

Виклад матеріалу. Розвиток економіки країни загалом та кожного окремого підприємства, як суб'єкта виробничо-господарської діяльності, передбачає використання нових теоретичних і прикладних підходів щодо підвищення ефективності його виробничо-господарської діяльності, отримання та максимізації фінансових результатів, забезпечення ефективного управління.

Підприємство самостійно планує свою виробничо-господарську діяльність і визначає перспективи розвитку, виходячи з попиту на продукцію, роботи та послуги, необхідність забезпечення виробничого та соціального розвитку та підвищення доходів підприємства. Під господарською діяльністю в Господарському кодексі України розуміють діяльність суб'єктів господарювання у сфері суспільного виробництва, спрямовану на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт чи надання послуг вартісного характеру, що мають цінову визначеність [1].

Виробничо-господарська діяльність підприємства на думку М.Г. Рега – це складний і багатосторонній процес, що охоплює постачання, виробництво, збут продукції, організацію виробництва, технологію, використання техніки, трудових і матеріальних ресурсів. Тобто виробничо-господарська діяльність – це організаційно-економічний процес пошуку і використання можливостей виробництва, послуг, відповідно до поставлених цілей та завдань [7].

З точки зору Волков Д.П., виробничо-господарська діяльність – це процес виготовлення продукції, виконання робіт, послуг, включаючи капітальне будівництво. Виробничо-господарська діяльність визначає спеціалізацію підприємства, його основний рід занять. Тут основною є операційна діяльність, яка забезпечує отримання основної частини доходів [3].